

Polismyndighetens användning av särskilda hjälpmedel för våldsanvändning

Statistik för åren 1990-2019

INNEHÅLL

1	SAMMANFATTNING	3
2	POLISMYNDIGHETENS ANVÄNDNING AV SÄRSKILDA HJÄLPMEDEL VID VÅLDSANVÄNDNING	3
2.1	Historik	4
2.2	Datainsamling	4
2.3	Begränsningar i statistiken	5
3	ANVÄNDNING AV POLISENS SKJUTVAPEN 1990-2019	5
3.1	Totalt antal inrapporterade händelser där skjutvapen använts	5
3.1.1	Betvingande	8
3.1.2	Legal grund verkanseld 2019	8
3.1.3	9	
	Legal grund varningsskott 2019	9
3.1.4	Verkanseld i förhållande till avstånd	9
3.1.4.1	2011-2019	9
3.1.4.2	2019	10
3.1.5	Verkanseld och varningsskott per månad	10
3.2	Användning av skjutvapen per dåvarande polismyndighet resp. nuvarande polisregion	11
3.3	Gärningsmannens beväpning	12
3.3.1	2011-2019	12
3.3.2	2019	12
3.3.3	Verkanseld mot fordon eller person i fordon	13
3.4	Skadade och döda vid användning av skjutvapen	13
3.4.1	Skadade och döda	14
4	UTÖKAD STATISTIK AVSEENDE SKJUTVAPENANVÄNDNING FÖR ÅR 2014-2019	14
4.1	Tjänsteålder	15
4.2	Levnadsålder	16
4.3	Initiering av ingripandet	16
4.4	Planerad insats	17
4.5	Kännedom om farlig situation	17
4.6	Mental förberedelse	18
4.7	Gärningsmannens psykiska status 2014-2019	18
4.8	Miljö	19
4.8.1	Miljö utomhus	19
4.8.2	Miljö inomhus	19
4.9	Polisens vapentyp	20
4.10	Uppskattad tid från hotets uppdykande till avlossat skott	21
4.11	Avstånd till gärningsman då vapnet avfyrades	21
4.12	Gärningsman i rörelse	22
4.13	Polisens klädsel	22
5	ANVÄNDNING AV OC-SPRAY 2012-2019	23
5.1	Totalt antal inrapporterade händelser där OC-spray använts	23
6	ANVÄNDNING AV METODER OCH HJÄLPMEDEL FÖR ATT STOPPA FORDON	23
7	ANVÄNDNING AV DISTRAKTIONSGRANATER	24
8	ANVÄNDNING AV TÅRGAS	25

1 Sammanfattning

Polisen genomför årligen ca 1,4 miljoner ingripanden, de absolut flesta ingripanden genomförs utan att något våld behöver användas. I ett ytterst litet antal av dessa händelser utgör motparten ett så allvarligt hot att skjutvapen har behövts användas.

Verkanseld samt varningsskott 2019

Under 2019 har polis skjutit verkanseld vid 17 händelser varav en person avled. Vid 17 händelser har polis skjutit varningsskott.

I de händelser där polis har skjutit verkanseld och varningsskott har det skett under månaderna januari, februari, april och juni. De flesta händelser är kopplade till storstadsregionerna Stockholm, Väst samt Syd.

Polis skjuter oftast i nödvärnssituationer på kort avstånd 0-3 meter och inom ett mycket snabbt förlopp från det att polis uppfattat hotet till att denne har skjutit, ca 0-3 sek. Poliserna från yttre tjänst i uniform är överrepresenterade i dessa skjutsituationer, det är även den grupp som är de som utför största antalet ingripanden. De flesta av de som skjutit verkanseld eller varningsskott har arbetat som polis i ca 5-10 år, är man och i åldersgruppen 31-40 år. De flesta poliser har upplevt att de har varit mentalt förberedda på vad som skulle kunna hända. Detta med anledning av den träning de bland annat fått i grundutbildningen som polis och i fortbildningen för Polkon. I många av fallen där polis skjutit verkanseld och varningsskott fanns information om någon form av psykisk ohälsa, fastlagd diagnos av läkare eller poliserna upplevelse av personens psykiska tillstånd.

I denna rapport redovisas Nationella operativa avdelningens användning av våldshjälpmedel som en händelse i den region där ärendet har skett.

IT-stöd för våldshjälpmedelsrapporten ingår i en IT-plan 2021.

Under åren 2018-2019 har polismyndigheten genomfört en försöksverksamhet med elchockvapen. Under 2020 kommer ett beslut att fattas av Rikspolischefen (RPC) om ett eventuellt införande av elchockvapen. Inrapporteringen av användning av elchockvapen redovisas inte i denna rapport utan i utvärderingen av elchockvapenprojektet.

Under 2019 har Tillsynsenheten samt Internrevisionen haft inspektion på uppdrag av RPC med anledning av 2018 års ärenden där polis skjutit verkanseld.

2 Polismyndighetens användning av särskilda hjälpmedel vid våldsanvändning

Statistiken i detta material omfattar händelser som inrapporterats till dåvarande Rikspolisstyrelsen (RPS) samt den nuvarande Polismyndighetens Nationella operativa avdelnings (Noa:s) utvecklingscentrum i Stockholm (UC Stockholm) fram till och med 2019. Inrapporteringen har tidigare skett från de dåvarande 21 självständiga länspolismyndig-

heterna och från och med 2015 från de i den nya Polismyndigheten ingående sju polisregionerna.

2.1 Historik

Skyldigheten för de tidigare polismyndigheterna att till dåvarande Rikspolisstyrelsen inrapportera användningen av särskilda hjälpmedel för våldsanvändning har funnits olika länge för olika typer av hjälpmedel. Skyldighet att inrapportera användningen av hjälpmedel för att stoppa fordon, t.ex. spikmatta har funnits i föreskrift sedan år 2000.¹ Skyldigheten har bestått i att en kopia på det protokoll som ska föras över insatsen skulle skickas till RPS. Inrapporteringen var under flera år bristfällig.

Inrapporteringen av användning av skjutvapen startade 2003. Innan dess ansvarade varje polismyndighet själva för uppföljningen av skjutvapenanvändningen. De första två åren skedde inrapporteringen utan några formkrav varför innehållet i de rapporter som inkom till RPS varierade stort. I flertalet fall fanns endast uppgift om att skjutvapen använts. Under 2005 introducerades en särskild blankett som skulle skickas till RPS.

I samband med revidering av Rikspolisstyrelsens föreskrifter och allmänna råd avseende Polisens särskilda hjälpmedel för våldsanvändning under åren 2011-2012 utökades skyldigheten att inrapportera uppgifter gällande fler våldshjälpmedel, däribland OC-spray (pepparspray).² Den blankett som fanns för inrapportering av användning av skjutvapen föreskrevs som ordinarie protokoll över skjutvapenanvändningen och infogades i Polisens digitala formulärportal för elektroniska blanketter för olika områden. Formuläret utökades också för att kunna användas för andra typer av våldshjälpmedel, bl.a. spikmatta och OC-spray.

I och med förändringarna har en betydligt högre grad av inrapportering kunnat konstateras.

Under 2014 påbörjades implementeringen av en ny rutin för inrapportering där avidentifierade data från formuläret elektroniskt skickas till nationella operativa avdelningens utvecklingscentrum i Stockholm. Rutinen har förbättrat möjligheten att omhänderta och redovisa inrapporterad data.

Uppföljning av användningen av polisens särskilda hjälpmedel vid våldsanvändning sköts av nationella operativa avdelningens utvecklingscentrum i Stockholm vid Polismyndigheten och syftar till att samla underlag för utveckling av metoder, utbildning, utrustning och föreskrifter samt redovisning internt och till externa intressenter.

2.2 Datainsamling

Den data som ligger till grund för statistiken som redovisas i denna rapport har samlats in via en särskild rutin i polisens IT-system för formulär. Uppgifterna skrivs av avrapporterande poliser in i ett särskilt formulär i samband med avrapportering av händelsen. De data som skickas till UC Sthlm för uppföljning.

¹ Rikspolisstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om vilka hjälpmedel som får användas för att stoppa fordon enligt 10 § 5 polislagen (1984:387) m.m., FAP 104-1.

² Rikspolisstyrelsens föreskrifter och allmänna råd, FAP 100-2, 104-2, 104-4, 933-1 m.fl.

2.3 Begränsningar i statistiken

Statistiken bygger på de händelser som rapporterats in till dåvarande Rikspolisstyrelsen samt nuvarande nationella operativa avdelningens utvecklingscentrum i Stockholm enligt en särskild rutin för uppföljning vid sidan av annan avrapportering. Händelser för vilka en rapport inte skickats in till RPS/Noa eller som på annat sätt identifierats av RPS/Noa finns således inte med i statistiken.

Det finns fortsatt betydande brister i inrapportering av upprättad grund- och individrapport till Noa. I vissa fall har de rapporter varifrån data skickats in till RPS resp. Noa även varit ofullständigt ifyllda varför viss data saknas för en del av händelserna.

Under 2017 till och med 2019 har det förekommit en del tekniska problem med inrapporteringen avseende användningen av våldshjälpmedel generellt vilket fått till följd att det inte finns möjlighet att återge detaljer i statistik gällande ärenden där det sker många händelser som betvingande, OC spray. De tekniska problemen förväntas fortgå under i vart fall 2020.

3 Användning av polisens skjutvapen 1990-2019

Då poliser använt skjutvapen upprättas i regel en polisanmälan. Om misstanke uppstår att den polis som använt skjutvapnet begått något brott i samband med användandet rapporteras händelsen till avdelningen för särskilda utredningar. Avdelningen är en fristående del av Polismyndigheten och alla utredningar leds av åklagare vid Åklagarmyndighetens särskilda åklagarkammare.

De händelsetyper som inrapporteras till nationella operativa avdelningen när det gäller användning av skjutvapen är betvingande, varningsskott, respektive verkanseld.

Betvingande innebär i att en polis med hjälp av hot med skjutvapnet tvingar en motpart att t.ex. avbryta ett våldsamt uppträdande, släppa ett vapen eller tillhygge eller att lägga sig ned. Att en polis enbart tar fram sitt vapen ur hölstret som en förberedelse, s.k. höjande av beredskap, omfattas inte.

Varningsskott betyder att skjutvapnet avlossas i en ofarlig riktning för att varna motparten om att skjutvapnet kan komma att användas mot honom eller henne. Varningsskott får enligt reglerna i kungörelsen (1969:84) om polisens användning av skjutvapen avlossas först då samtliga förutsättningar för verkanseld är uppfyllda.

Verkanseld innebär att skott avlossas riktat mot en motpart i avsikt att träffa personen. I vissa fall har verkanseld riktats mot fordon. Skott som avlossas mot djur, t.ex. aggressiva hundar, ingår inte i statistiken över verkanseld utan redovisas separat (se tabell i avsnitt 2.3.1 och 2.3.2). Händelser där skjutvapen används för att avliva skadat vilt eller andra djur, t.ex. p.g.a. trafikolycka, omfattas inte av inrapporteringsskyldigheten.

3.1 Totalt antal inrapporterade händelser där skjutvapen använts

År	Betvingande	Varnings-skott	Verkanseld mot person/fordon	Okänt	Totalt Varning/Verkan/Okänt
2003	-	9	11	2	22
2004	-	15	16	2	33
2005	-	9	9		18
2006	-	3	8		11
2007	-	12	10		22
2008	-	16	20		36
2009	-	11	11		22
2010	-	8	14		22
2011	-	35	22		57
2012	128	14	17	3	34
2013	189	16	13	6	35
2014	191	14	25		39
2015 ³	269	23	20		43
2016 ⁴	269	15	17		32
2017	284	16	16		32
2018	422	13	23		36
2019	385	17	17		34

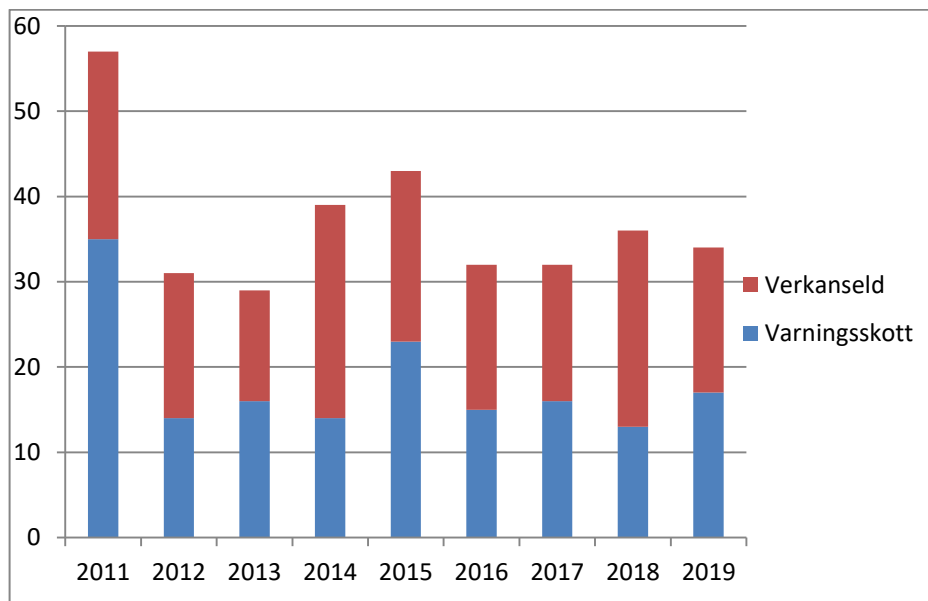
Tabellen visar antalet händelser där skjutvapen använts. I en och samma händelse kan flera poliser ha skjutit, ett eller flera skott kan ha avlossats och poliserna kan ha skjutit antingen varningsskott eller verkanseld eller både och. I tabellerna redovisas den allvarligaste formen av åtgärd, d.v.s. har både verkanseld och varningsskott avlossats vid en och samma händelse så redovisas endast verkanselden. Vid de händelser som redovisats som betvingande har alltså varken varningsskott eller verkanseld avlossats och vid händelser redovisade som varningsskott har inte någon verkanseld avlossats. Däremot kan vid händelser som redovisats som verkanseld, både ett betvingande ha skett och varningsskott avlossats.

Något krav på inrapportering av betvingande fanns inte före år 2012. Ökningen mellan åren 2012-2013 avseende betvingande kan sannolikt härledas till ofullständig inrapportering under första året (2012). Föreskriften som reglerade inrapportering av betvingande började inte gälla förrän i april 2012. Antalet betvingande redovisas utifrån antalet individrapporter som kommit till UC Stockholms kännedom. Ökningen av betvingande mellan 2017 och 2018 kan bero på dubbelrapportering samt att grundrapporter har räknats med i antalet individrapporter. Med anledning av ett undermåligt IT-stöd för denna rapportering är det oklart vad som är orsaken. Ett nytt sätt att registrera ärenden manuellt 2019 kan ligga närmare verklighetens numerär av individrapporter.

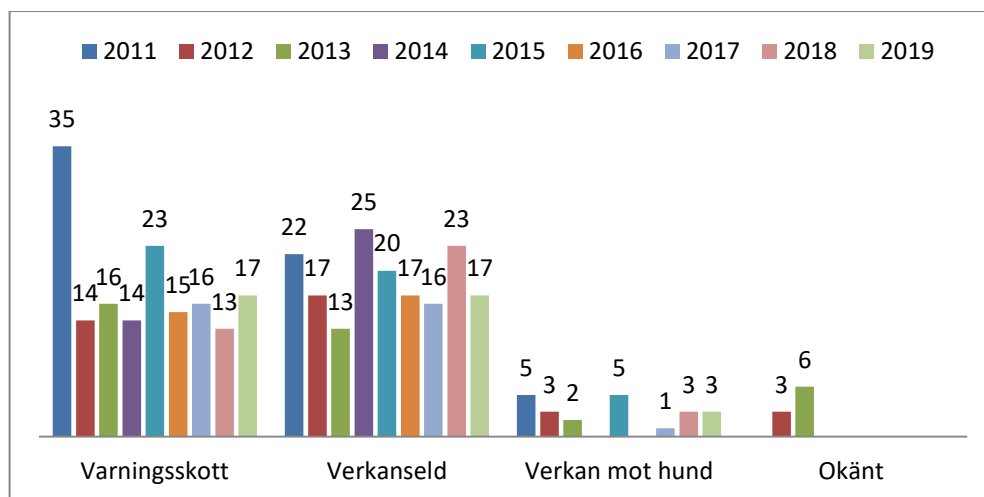
Varningsskott och verkanseld 2011-2018

³ För 2015 har det under 2019 inkommit uppgift om ytterligare ett varningsskott och en verkanseld. Tabellerna har därför uppdaterats i enlighet med det.

⁴ För 2016 har det under 2019 inkommit uppgift om ytterligare ett varningsskott och två verkanseld. Tabellerna har därför uppdaterats i enlighet med det.

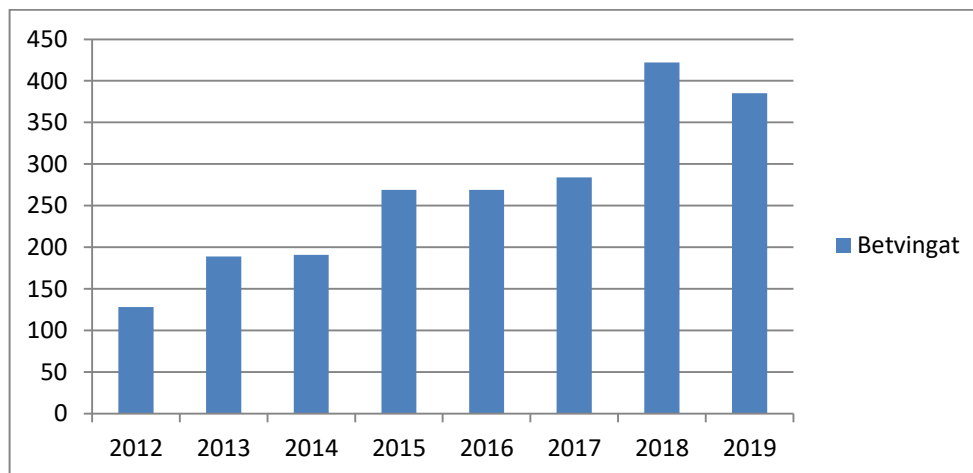

Under 2011 rapporterades betydligt fler händelser där poliser använt skjutvapen än både åren innan och efter. Den största ökningen avsåg varningsskott. Under de följande åren har både antalet varningsskott och verkanseld varit lägre med en viss ökning avseende verkanselden under åren 2014, 2015 och 2018.

Verkanseld avser avgiven eld riktad mot personer. Varningsskott har avgivits för att påverka motparten men har riktats i ofarlig riktning. Verkan mot hund avser aggressiva hundar som gått till angrepp mot polis eller annan. I kategorin okänt redovisas rapporter där typen av avgiven eld inte angivits.

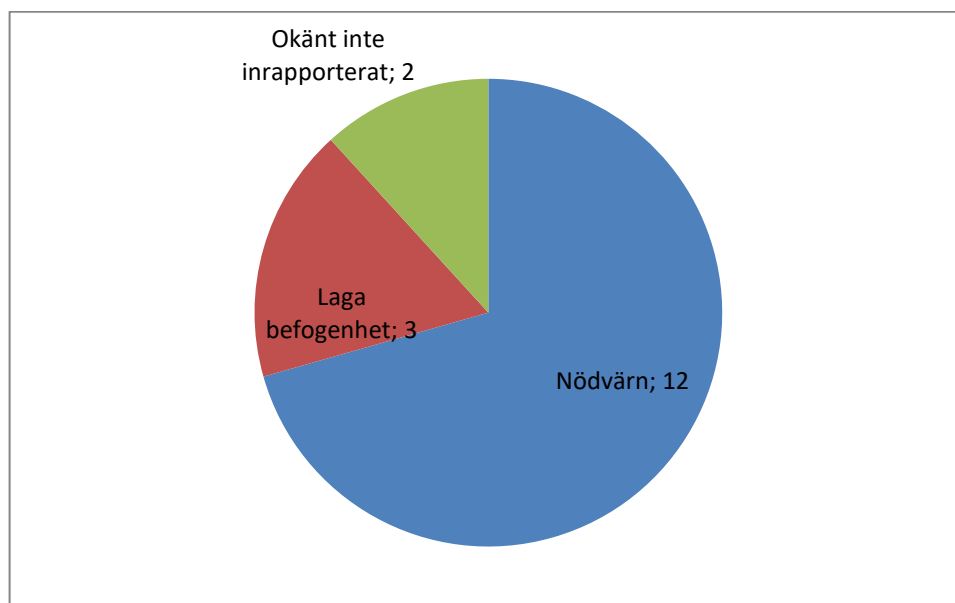
3.1.1 *Betvingande*

Inrapporteringen av betvingande påbörjades 2012. Betvingande består i att polisen använt vapnet som hot och därigenom förmått personen att göra eller tåla någonting. Enbart framtagande av vapnet ur hölstret omfattas inte. Ökningen mellan 2012 och 2013 handlar med största sannolikhet om ökad inrapportering. De nya reglerna om inrapportering av betvingande började heller inte gälla förrän i april 2012. Mellan 2013 och 2014 har en utplaning skett men ökningen från 2014 och 2015 tycks omfatta en reell ökning eftersom antalet för 2017 i princip motsvarar de för föregående år.

Betvingande för 2018 avser polisman som betvingat och inte enskilda händelser. Vad ökningen av antalet inskickade rapporter beror på kan vi i dagsläget inte ge någon förklaring kring, eventuellt kan det vara så att några ärenden är dubbelbokförda samt att även grundrapporten har räknats in med individrapporterna, undermåligt IT-stöd är en bidragande orsak till ofullständiga uppgifter och svårt att analysera. 2019 har ärendena mappats för hand på ett annorlunda sätt och kanske har felkällor minimerats.

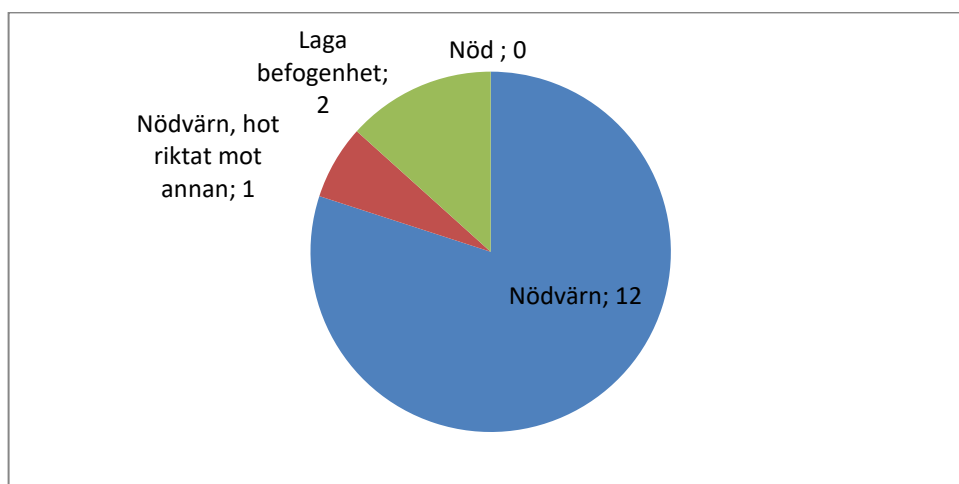
3.1.2 *Legal grund verkanseld 2019*

Diagrammet visar det lagstöd den polisman som avgivit verkanseld eller varningsskott initialt bedömt varit aktuellt vid händelsen. Statistiken bygger på händelser inträffade under 2019 och visar antal. I två av ärendet saknas uppgift om legal grund, ej inskickad individrapport för händelsen.

3.1.3

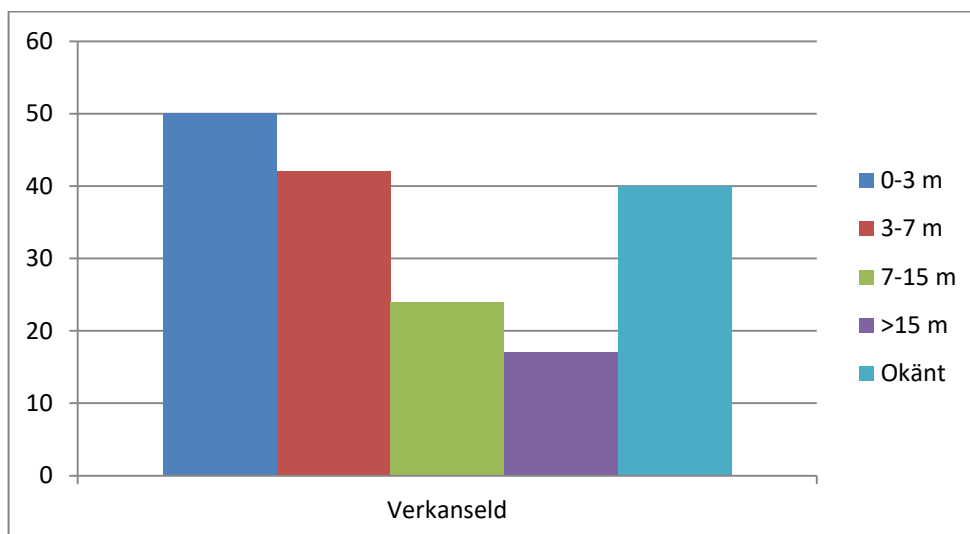
Legal grund varningsskott 2019

Diagrammet visar det lagstöd den polisman som avgivit varningsskott initialt bedömt varit aktuellt vid händelsen. Statistiken bygger på händelser inträffade under 2019 och visar antal. I ett ärende saknas uppgift om legal grund.

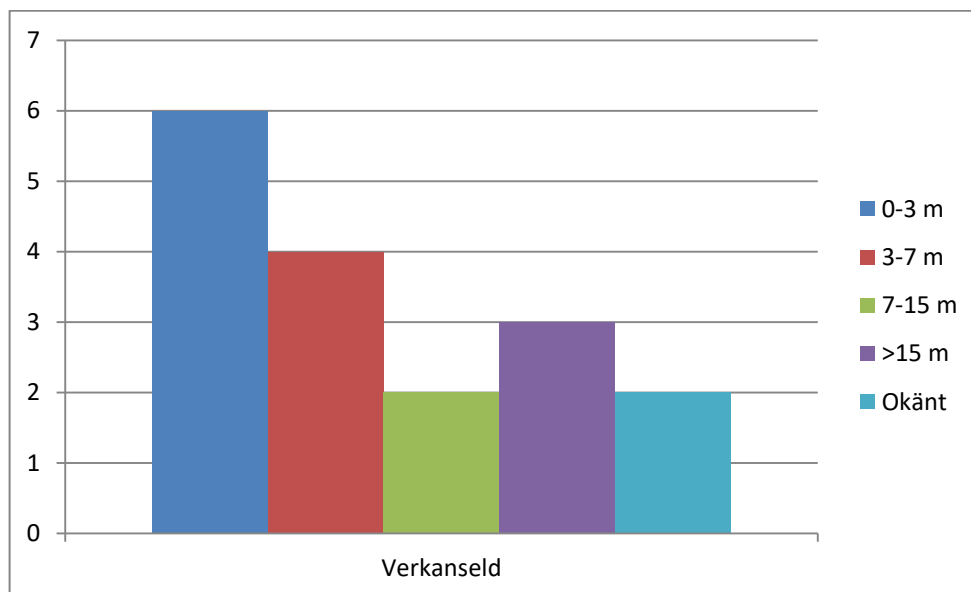
3.1.4 *Verkanseld i förhållande till avstånd*

3.1.4.1 *2011-2019*

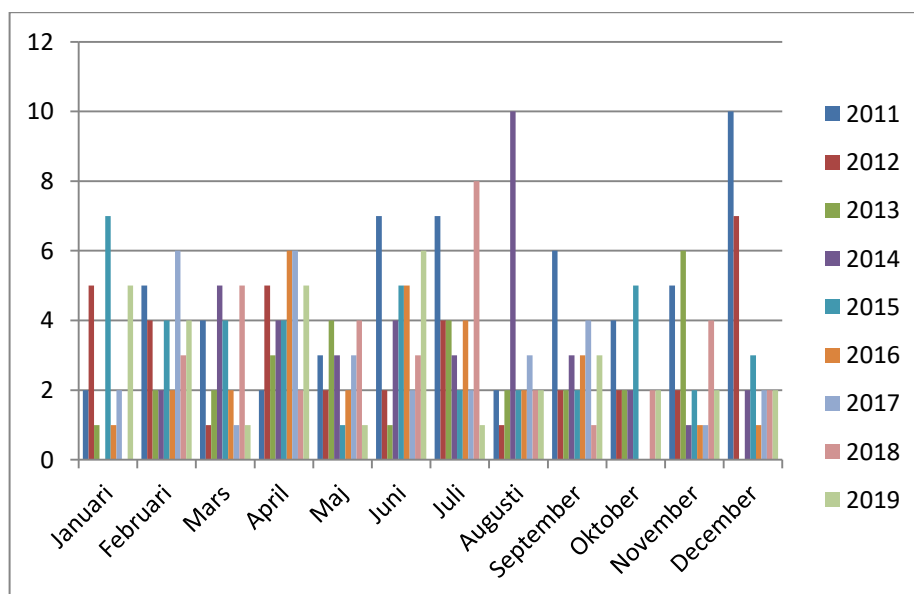
I ett stort antal av de tidiga rapporterna finns inget avstånd angivet. Detta har redovisats som okänt (ljusblå färg). Statistiken avser händelser under 2011-2019. Det vanligaste angivna avståndet för verkanseld är det kortaste avståndet, 0-3 m.

3.1.4.2 2019

Tabellen visar enbart statistik för 2019. I statistiken kan det ha varit fler polismän som skjutit verkanseld. I två ärenden saknas uppgift om händelsen.

3.1.5 Verkanseld och varningsskott per månad

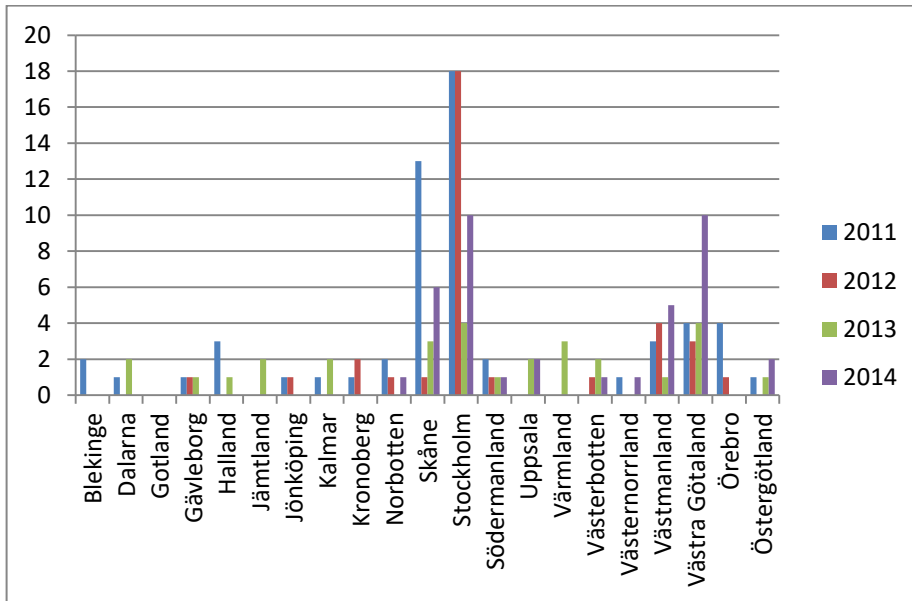

Diagrammet visar endast varningsskott och verkanseld.

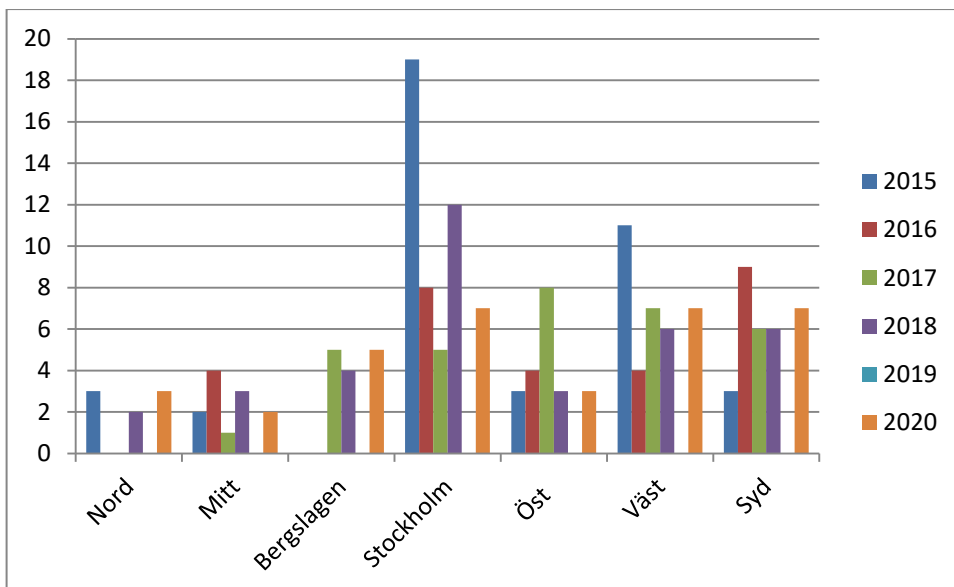
2019 var det flest ärenden i januari 5 st, februari 4st, april 5 st samt juni 6st.

3.2 Användning av skjutvapen per dåvarande polismyndighet resp. nuvarande polisregion

År 2015 genomgick polisen en omorganisation där de tidigare 21 självständiga länspolismyndigheterna ombildades till en nationell Polismyndighet. Redovisningen som tidigare skett per länspolismyndighet kommer framöver istället att redovisas per polisregion, som i flertalet fall omfattar flera tidigare länspolismyndigheter.

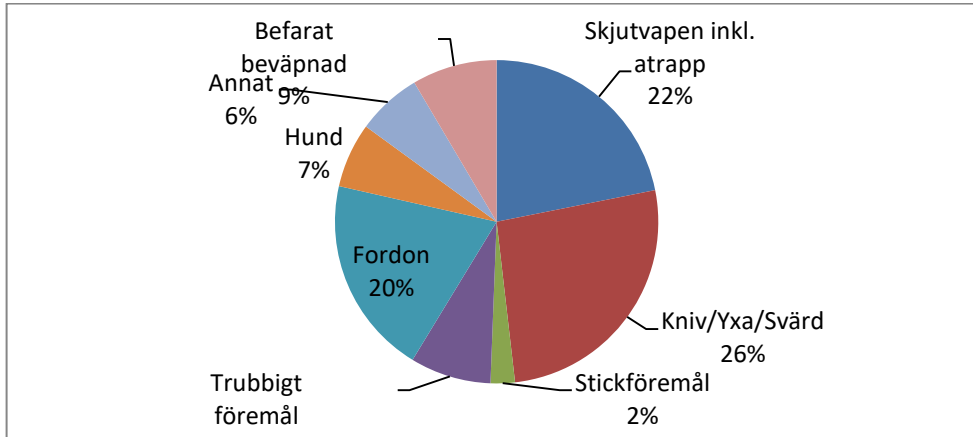
Diagrammet ovan omfattar händelser med verkanseld respektive varningsskott. Fördelningen mellan polismyndigheterna följer i stort deras storlek.

Diagrammet visar fördelningen av varningsskott och verkanseld mellan polisregionerna.

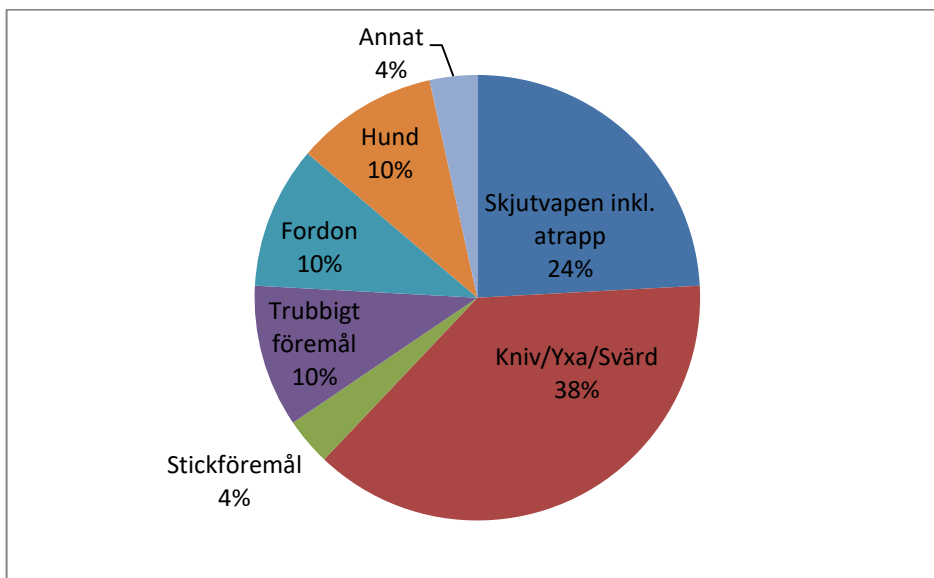
3.3 Gärningsmannens beväpning

3.3.1 2011-2019

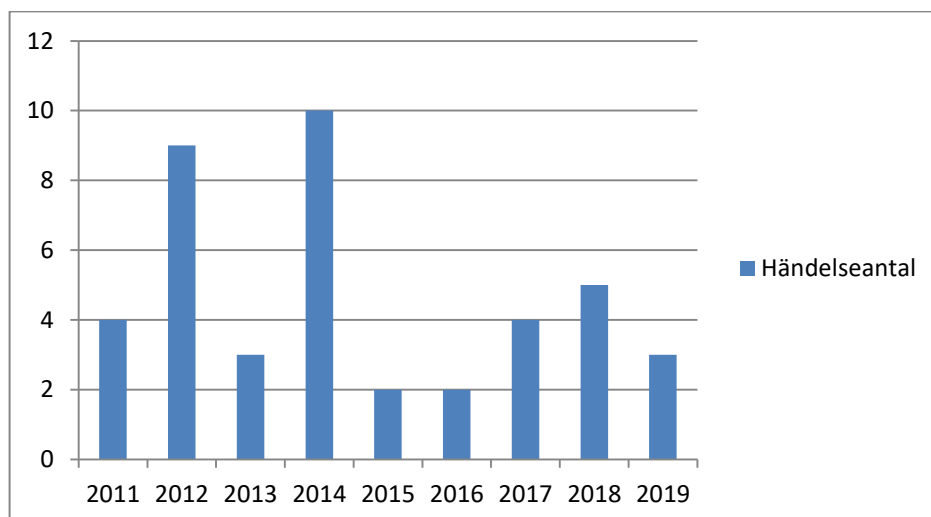
Diagrammet visar vilken typ av föremål den person som utgjort hot mot poliserna innehaft vid händelsen. Statistiken bygger på de händelser där poliser skjutit verkanseld eller varningsskott 2011-2019. Kategorin ”Befarat beväpnad” omfattar de händelser där poliserna uppfattat eller t.ex. p.g.a. gärningsmannens beteende, befarat att personen haft något av de övriga angivna föremålen men att detta senare inte visat sig vara fallet. Ett exempel på sådan händelse är den där personen uppträder aggressivt och hotfullt, stoppar handen innanför jackan för att påskina förekomsten av ett vapen och uppmanar poliserna att skjuta honom.

3.3.2 2019

Tabellen visar värden för år 2019 och baseras därför på ett mindre antal rapporter.

3.3.3 Verkanseld mot fordon eller person i fordon

Diagrammet visar antalet händelser där den person polisen avgivit verkanseld mot innehaft ett fordon som poliserna angivit som den direkta anledningen till bruket till användning av skjutvapnet. Det betyder inte nödvändigtvis att skotten riktats mot själva fordonet utan kan också ha riktats mot personen i fordonet.

3.4 Skadade och döda vid användning av skjutvapen

För åren 1990-2002 fanns ingen inrapportering från dåvarande polismyndigheterna till Rikspolisstyrelsen av händelser där skjutvapen använts. Antalet som avlidit p.g.a. polisens användning av skjutvapen under denna period kan dock redovisas med uppgifter från bl.a. Rättsmedicinalverket.

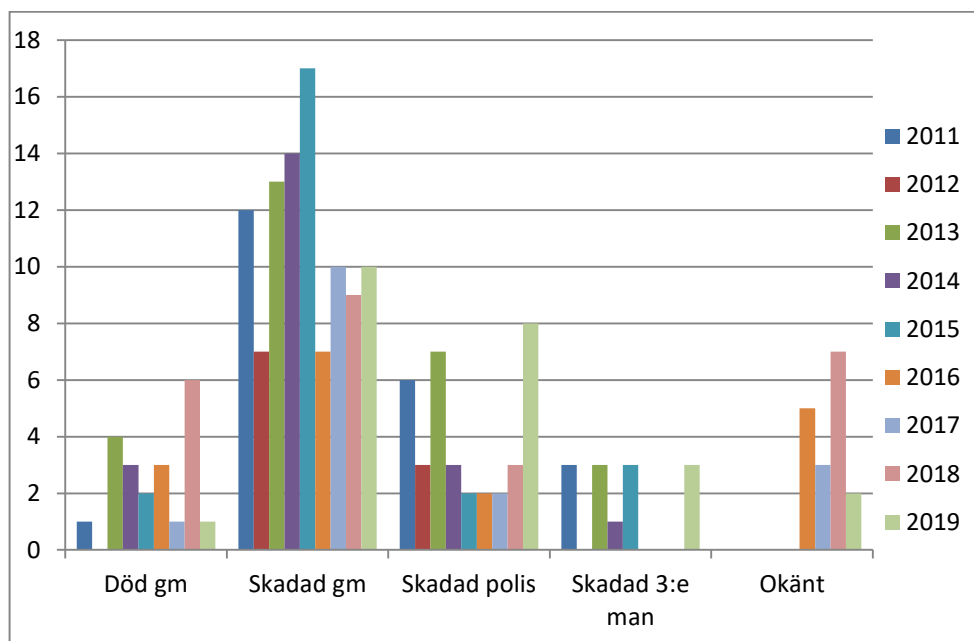
År	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999
Avlidna	1	1	0	0	0	1	0	0	1	3

År	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Avlidna	2	1	1	1	1	1	1	0	0	1

År	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Avlidna	0	1	0	4	3	2	3	1	6	1

En indelning i 10-årsperioder visar att antalet avlidna under den tidigaste perioden 1990-1999 var det 7 personer, under andra perioden 2000-2009 var det 9 personer. Under den senaste tioårsperioden 2010-2019 har 21 personer avlidit.

3.4.1 Skadade och döda

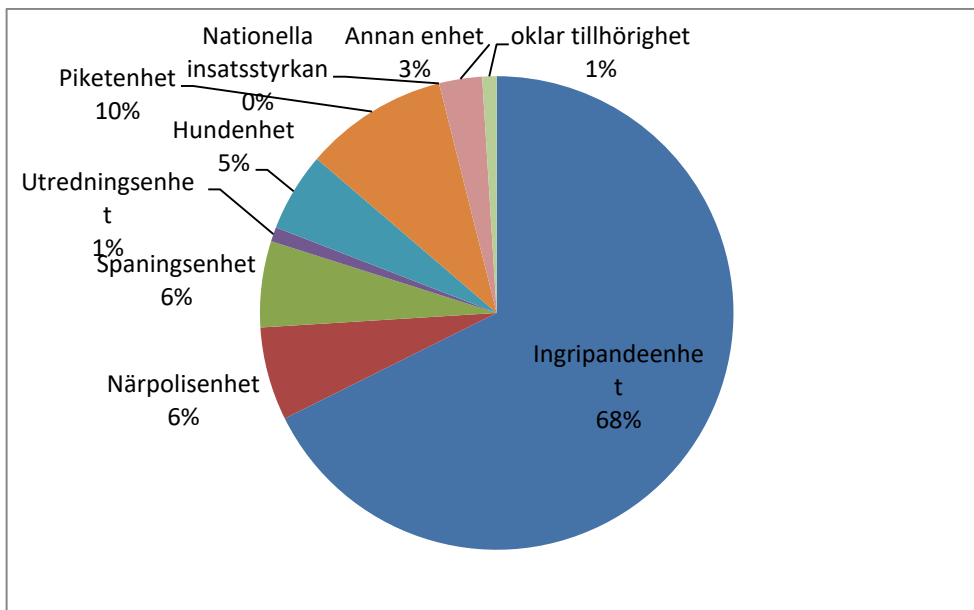

Tabellen redovisar alla typer av skador som rapporterats i samband med användning av skjutvapen, alltså inte nödvändigtvis enbart skottsador. Det krävs att polisman fyllt i grundrapporten alt att det står i fritexten på individrapporten för

4 Utökad statistik avseende skjutvapen användning för år 2014-2019

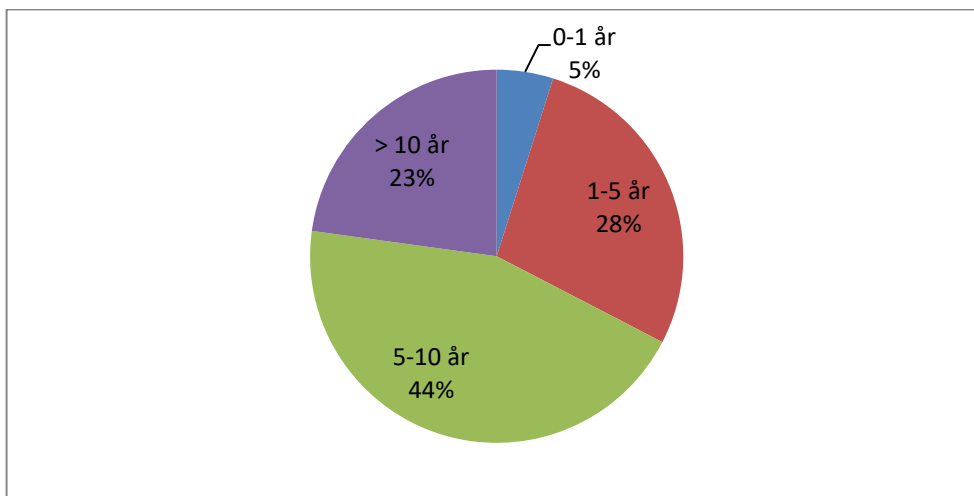
I och med att rutinen för inrapportering av händelser där skjutvapen och andra hjälpmedel förändrades och utvecklades under 2014 finns möjlighet till utökad redovisning av det inhämtade underlaget.

Organisationstillhörighet

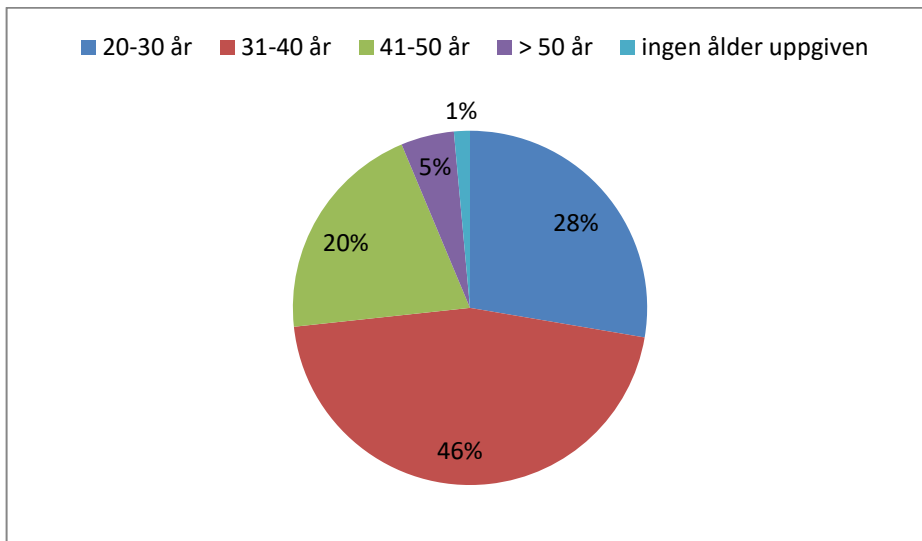
Tabellen visar vilken verksamhetsgren de poliser som avgivit verkanseld eller varningskott tillhört vid tiden för händelsen.

4.1 Tjänsteålder

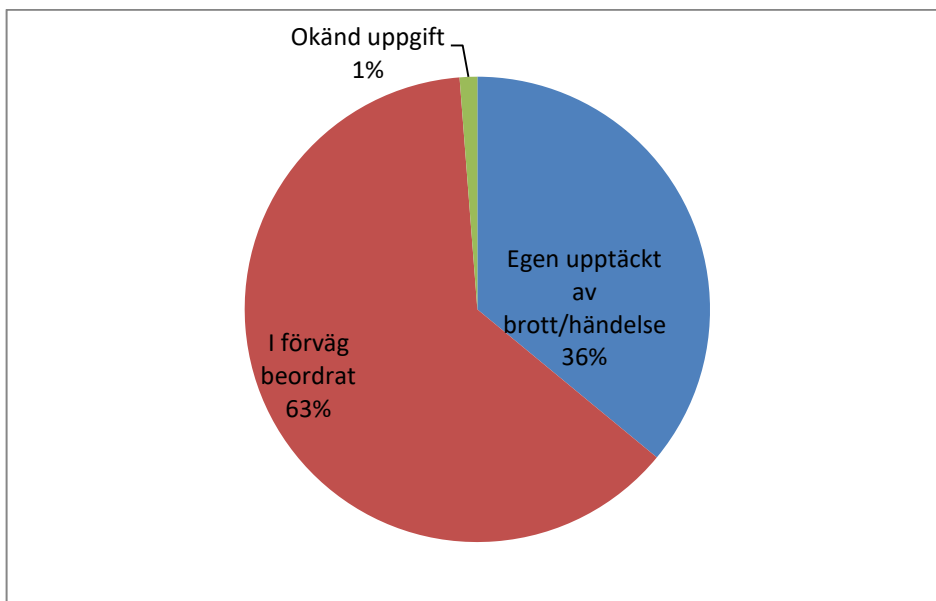
Diagrammet anger tjänsteåldern för de poliser som skjutit verkanseld eller varningskott under 2014-2019. Vid vissa händelser kan fler än en polis ha brukat skjutvapen.

4.2 Levnadsålder

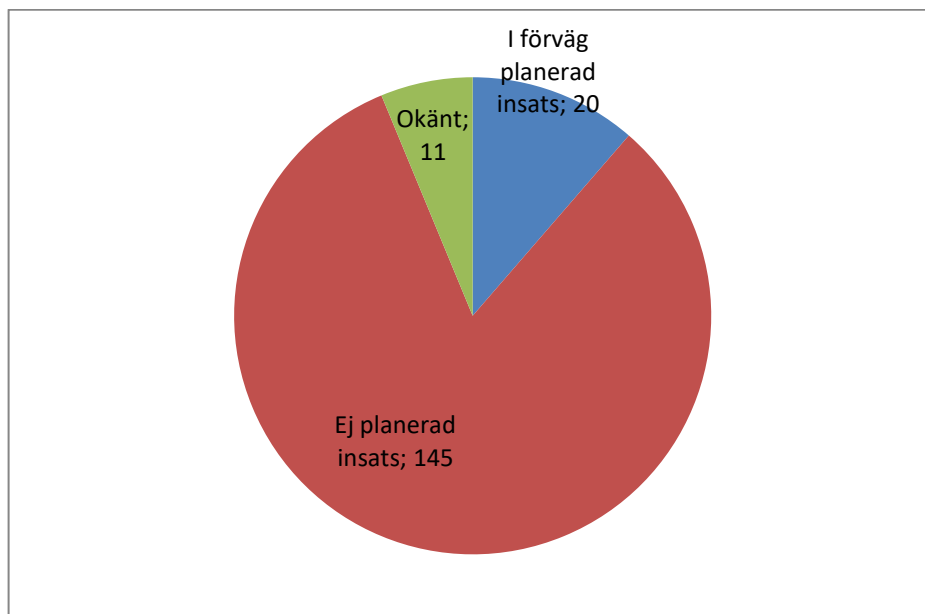
Diagrammet visar levnadsålder för de poliser som skjutit verkanseld eller varningsskott under 2014 - 2019. Flera poliser kan ha skjutit i samma händelse.

4.3 Initiering av ingripandet

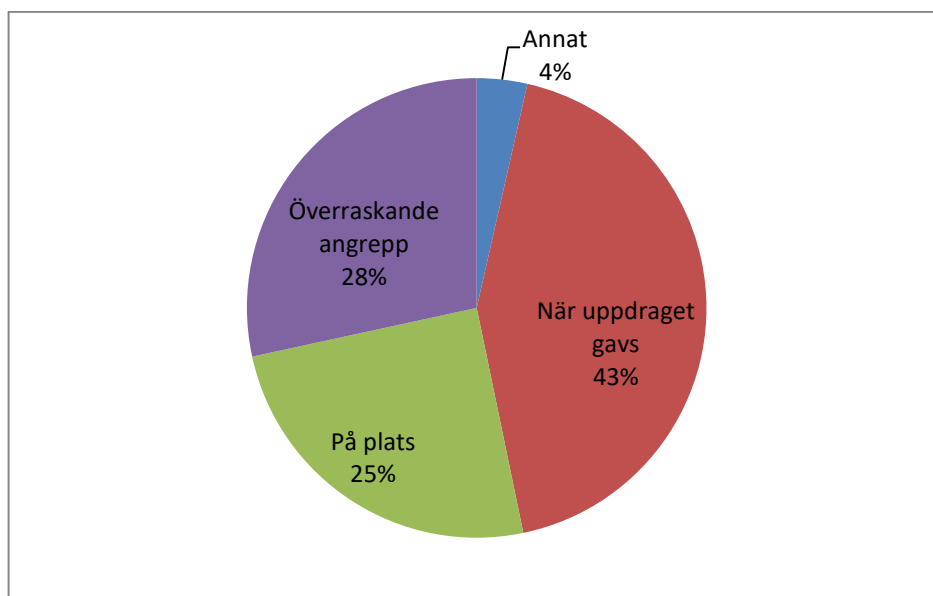
Diagrammet anger hur ingripandet initierats, d.v.s. antingen genom att poliser själva upptäckt en händelse som krävt ett ingripande eller om de beordrats till platsen via i första hand en kommunikationscentral. Statistiken omfattar händelser där poliser skjutit verkanseld eller varningsskott under 2014-2019.

4.4 Planerad insats

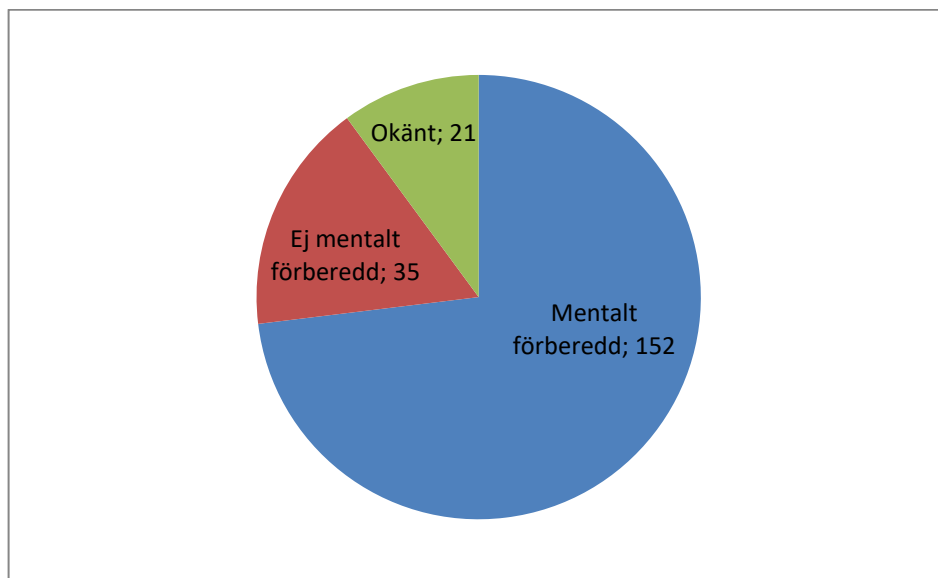
Diagrammet visar om händelsen där poliser skjutit varningsskott eller verkanseld ingått i en i förväg planerad insats eller inte under 2014-2019.

4.5 Kännedom om farlig situation

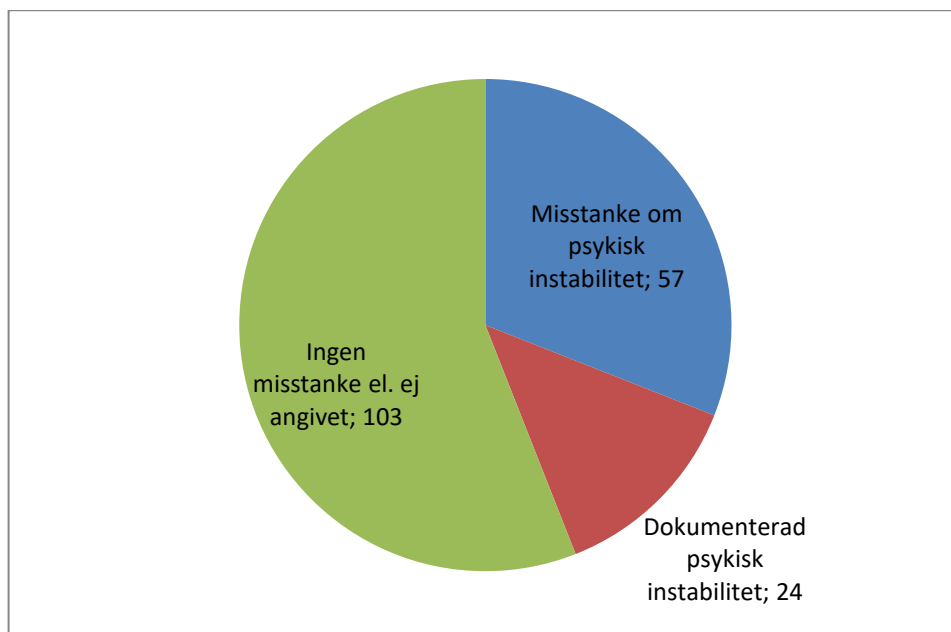
Diagrammet visar vad poliserna som sköt varningsskott eller verkanseld har angivit avseende när de fick kännedom om att den situation de skulle ingripa i eller ingrep i kunde bli eller visade sig vara farlig.

4.6 Mental förberedelse

Diagrammet visar hur de poliser som avgivit verkanseld eller varningsskott angivit att de upplevt sin mentala förberedelse för händelsen. Statistiken bygger på händelser under 2014-2019 och visar antal.

4.7 Gärningsmannens psykiska status 2014-2019

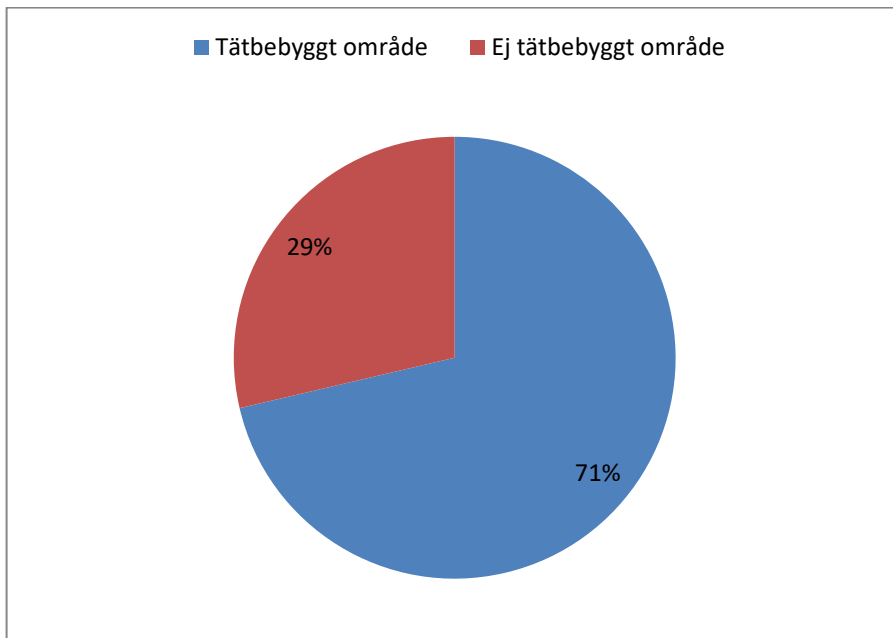

I diagrammet visas om de poliser som utfört ingripandet bedömt att det funnits någon misstanke om att den person poliserna avgivit varningsskott eller verkanseld mot lidit av någon form av psykisk störning eller om det funnits sådan dokumenterad. Statistiken bygger på händelser inträffade under 2014 till 2019.

I flera händelser under de senaste åren har personen som polisen brukat skjutvapen mot uppmanat poliserna att skjuta honom och genom att uppträda hotfullt och försökt angripa poliserna med ett eggvapen, tvingat poliserna till att använda skjutvapen mot honom.

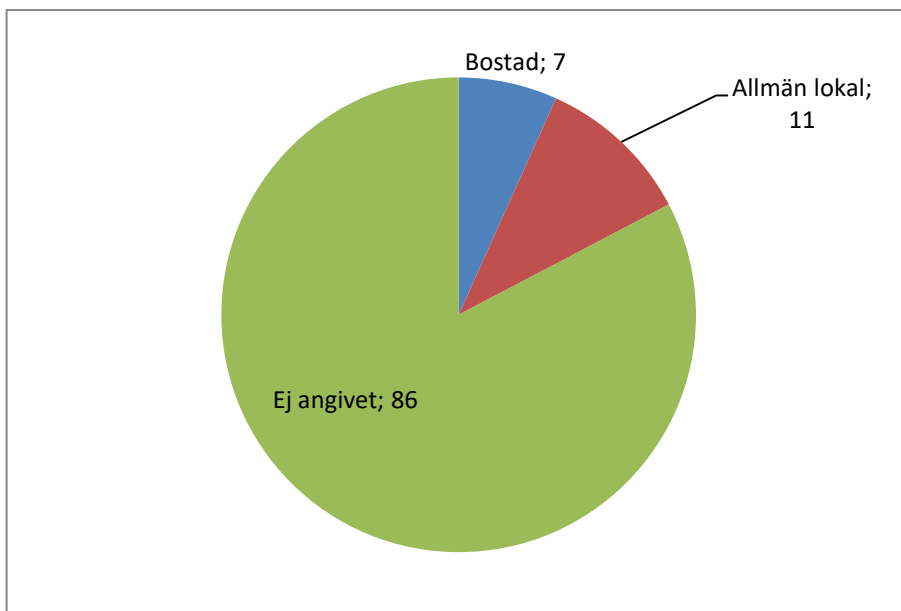
4.8 Miljö

4.8.1 Miljö utomhus

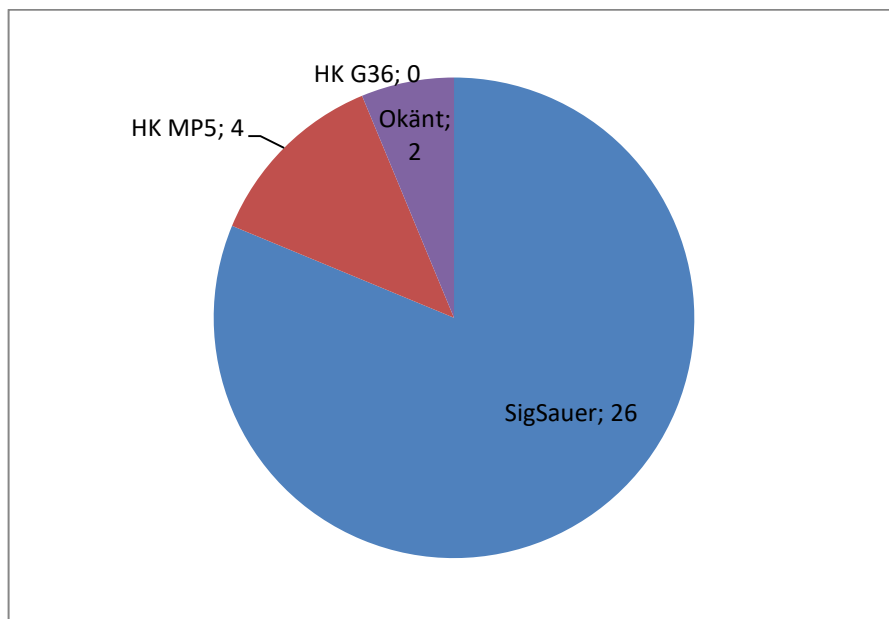
Statistiken bygger på händelser under 2014 till 2019 där verkanseld eller varningsskott avgivits.

4.8.2 Miljö inomhus

I flertalet rapporter har uppgift om typ av miljö inomhus saknats.

4.9 Polisens vapentyp

Diagrammet visar vilken vapentyp de poliser som avgivit varningsskott eller verkanseld brukat under 2019. Siffrorna visar antal poliser som brukat vapnet. I vissa händelser kan flera poliser ha skjutit. I några händelser har inte vapentyp angivits.

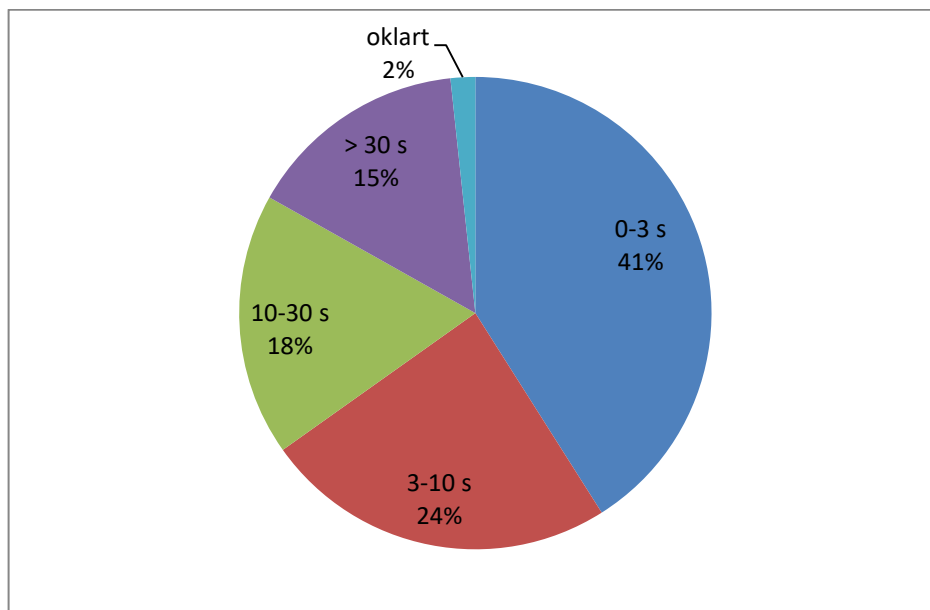
Sig Sauer avser tjänstepistol av flera olika modeller (P225, P226 m.fl.), kaliber 9 mm. Pistol bärs av samtliga poliser i yttre tjänst.

HK MP5 avser förstärkningsvapnet Heckler & Koch MP5, kaliber 9 mm. Vapnet får användas av särskilt utbildad personal efter beslut av polismyndigheten.

HK G36 avser förstärkningsvapnet Heckler & Koch G36, kaliber 5,56 mm. som får användas av Polismyndighetens särskilda insatsstyrkor.

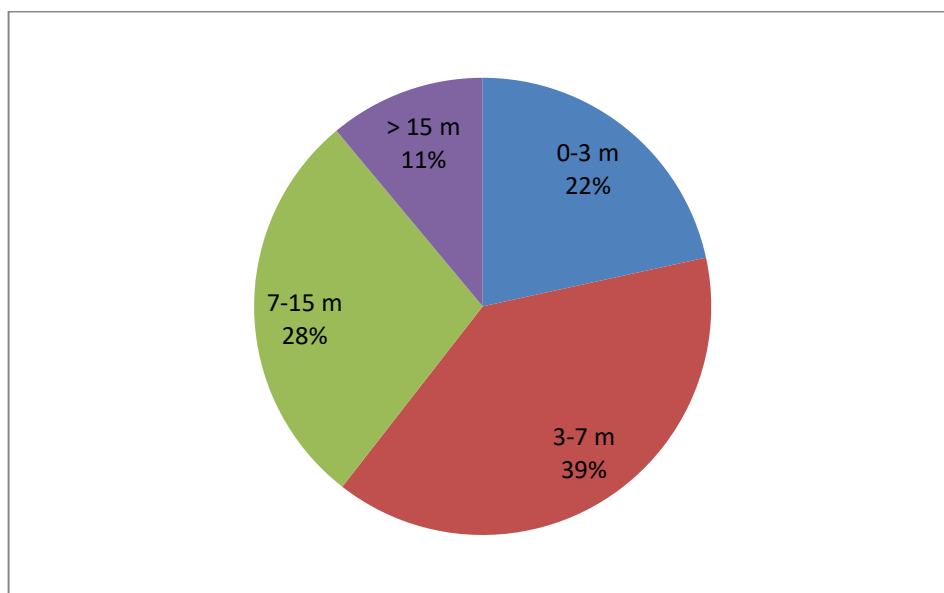
I vissa fall har även andra former av våld använts mot den person som polisen brukat skjutvapen mot. Diagrammet visar vilken typ av annat våld som använts i dessa situationer. Siffrorna anger antal händelser.

4.10 Uppskattad tid från hotets uppdykande till avlossat skott

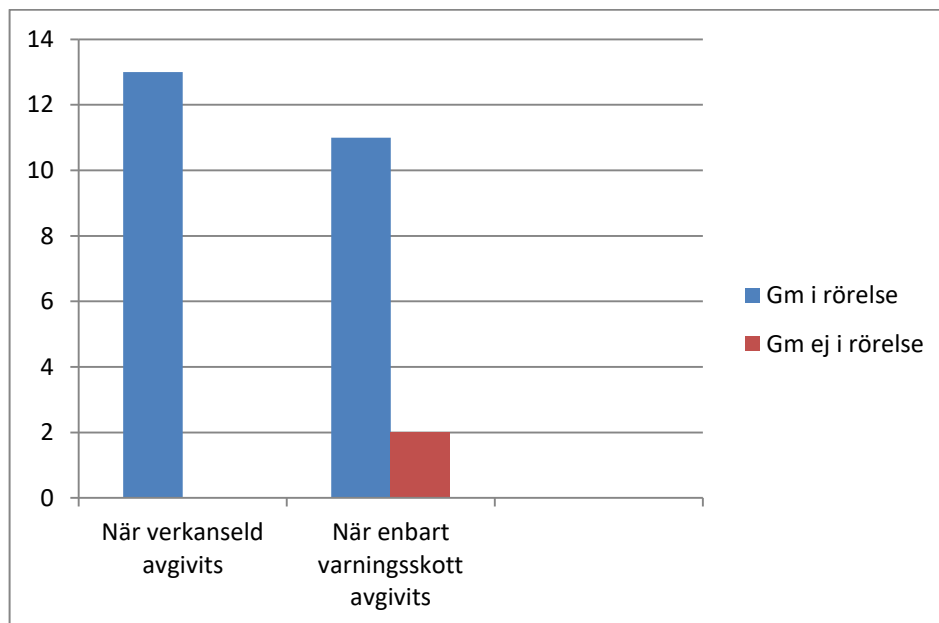
Diagrammet visar den tid poliserna upplevt förlöpt från det att de upptäckt det hot som föranlett vapen användningen till dess de avfyrat vapnet. Statistiken bygger på uppgifter från de poliser som avgivit varningsskott eller verkanseld under 2014 till 2019 och angivit en tid i rapporten.

4.11 Avstånd till gärningsman då vapnet avfyrades

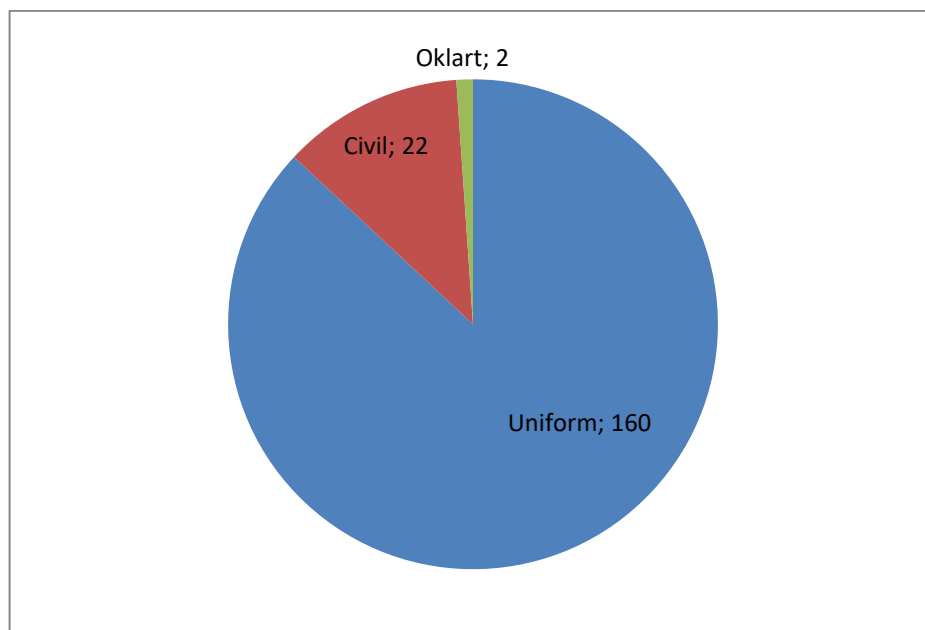
Statistiken bygger på uppgifter från de poliser som avgivit varningsskott eller verkanseld under 2014-2019 och bygger på bedömningar och inte exakta mätningar av avståndet.

4.12 Gärningsman i rörelse

Diagrammet visar i hur många situationer den person polisen skjutit mot varit i rörelse och inte. Siffrorna avser 2019.

4.13 Polisens klädsel

Diagrammet visar fördelning av klädsel för de poliser som skjutit verkanseld och varningsskott under 2014 till 2019.

5 Användning av OC-spray 2012-2019

OC-spray (pepparspray) infördes inom Polisen 2005. Före år 2012 fanns inget krav på inrapportering till Rikspolisstyrelsen av händelser där OC-spray använts. Uppföljning skedde i respektive polismyndighet.

Insamling av statistik över användning av OC-spray startade i februari 2012. Den stora ökningen av händelser där OC-spray använts mellan åren 2012 och 2013 kan sannolikt härledas till ökad inrapportering till Rikspolisstyrelsen.

5.1 Totalt antal inrapporterade händelser där OC-spray använts

År	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Antal händelser	780	956	923	958	773	873	1104	1151

6 Användning av metoder och hjälpmedel för att stoppa fordon

Polislagens 22 § ger under flera olika förutsättningar polisen rätt att stoppa fordon. Enligt 10 § 2 stycket 5 punkten samma lag ges poliser rätt att när andra medel är otillräckliga använda våld för att stoppa fordonet. Närmare regler om stoppande av fordon finns i Polismyndighetens föreskrifter och allmänna råd om vilka hjälpmedel som får användas för att stoppa fordon enligt 10 § 5 polislagen, FAP 104-1.

Innan förändringarna avseende inrapporteringsrutinen gjordes 2011 var inrapporteringen mycket sporadisk från polismyndigheterna varför endast statistik från och med år 2012 redovisas nedan. Sannolikt finns fortfarande en tämligen stor underrapportering.

Hjälpmedel/metod	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Stängning			10	14	9	5	6	11
Prejning	24	50	92	86	85	152	135	129
Spikmatta	28	34	36	39	41	43	44	36
Vägspärr			0	1	2	0	0	0
Fast hinder			2	2	0	0	0	0
Fordonsnät			0	0	0	0	0	0

Stängning är en åtgärd som syftar till att hindra fortsatt färd med ett fordon genom att polisen med hjälp av fordon under färd, stänger in det flyende fordonet mellan flera polisfordon eller mellan ett eller flera polisfordon och en annan avgränsning.

Prejning innebär att polisen vidtar en åtgärd som syftar till att hindra fortsatt färd med ett fordon genom att polisen med ett annat fordon fysiskt tränger ett flyende fordon och därigenom tvingar det att stanna. I praktiken innebär det att polisen med ett polisfordon krockar med ett flyende fordon för att stoppa förarens framfart.

En spikmatta är en anordning som läggs ut på vägen där ett flyende fordon förväntas passera. När det flyende fordonet kör över spikmattan fastnar de ihåliga spikarna i däck-
et och tömmer det på luft. Luften pyser ut genom röret i spiken och tömmer däck-
et helt på luft. Spikmattan orsakar inte ett omedelbart stopp men försvårar avsevärt den fort-
satta färden och leder i normalfallet till stopp inom ett antal hundra meter.

En vägspärr anordnas i syfte att kontrollera eller ingripa mot passerande fordon eller de
som färdas i fordonet. I en vägspärr kan polisfordon ställas upp för att reducera farten på
de fordon som ska stoppas och kontrolleras. I en vägspärr kan t.ex. en spikmatta använd-
as.

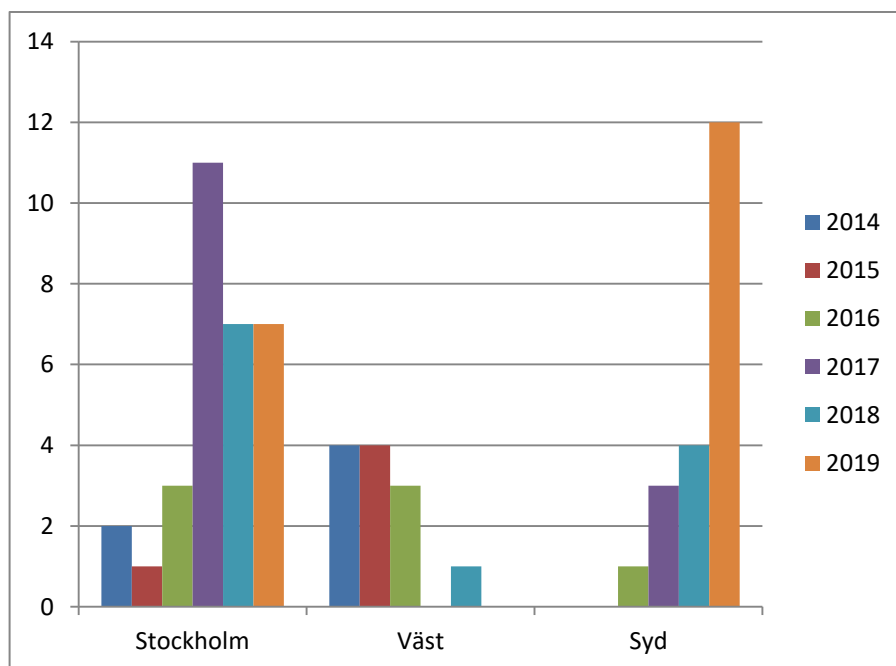
Ett fast hinder utgörs av en anordning som blockerar vägen och som syftar till att hindra
ett fordons fortsatta färd.

Fordonsnät är en anordning som fångar upp ett fordon i rörelse i syfte att hindra dess
fortsatta färd. Fordonsnät får endast användas av den nationella insatsstyrkan.

7 Användning av distraktionsgranater

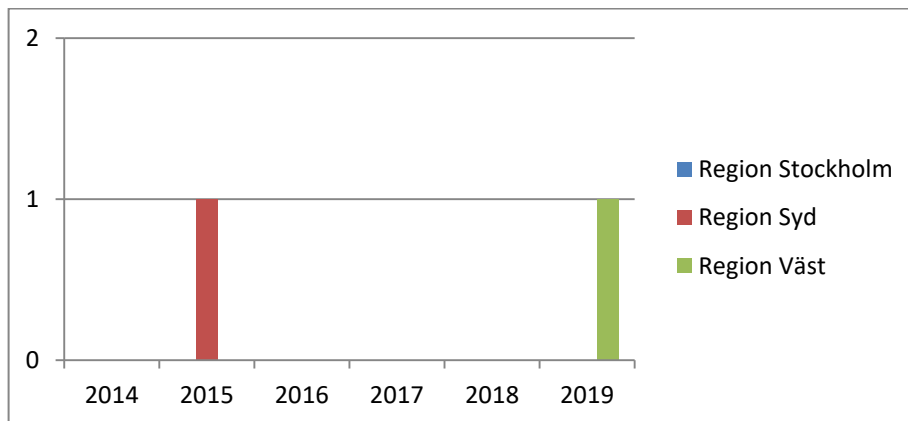
Distraktionsgranater är en anordning som med hjälp av kraftigt ljus och ljud syftar till
att distrahera en gärningsman och därigenom skapa tid och möjlighet för polis att in-
gripa mot denne.

Distraktionsgranater får endast användas av den nationella insatsstyrkan och de region-
ala förstärkta insatsstyrkorna i Polisregion Stockholm, Syd och Väst.

Inga uppgifter har inkommit från region Väst 2019.

8 Användning av tårgas

Tårgas kan användas såväl mot enskilda som mot folksamling. Tårgas användes inte vid något tillfälle under 2014, under 2015 har en händelse inrapporterats från Polisregion Syd. Tårgas användes inte vid något tillfälle under 2016 – 2018 och under 2019 har det använts vid ett tillfälle i region Väst.